

1. Pionier van ‘levende oudheid’ en schooltoneel: het project-Rein van der Velde

(Subsidieaanvraag van 2006 voor een schoolproject (2007-2009))

Het Erasmiaans Gymnasium wil in het cursusjaar 2008-2009 ter gelegenheid van zijn 136ste lustrum eer betonen aan een bijzondere classicus, toneelregisseur *en columnist*. Aan zijn leraar klassieke talen en rector Rein van der Velde (1912-1983), die er werkzaam was van 1939 tot 1977. Hij regisseerde in 1966, toen de 500ste geboortedag van Erasmus werd gevierd, zijn leerlingen in het door hem geschreven *Erasmus sprekend*: een voorstelling die alle Rotterdamse medewerkers aan dat Erasmusjaar als een hoogtepunt hebben ervaren. In de jaren van zijn rectoraat (1969-1977) moest hij het hoofd bieden aan een democratiseringsbeweging van leerlingen en aan het gelijktijdige streven van de overheid tot opheffing van het stedelijke gymnasium. Hij was actief lid van de Partij van de Arbeid, en werd met ingang van 1978 voorzitter van de *Rotterdamse Toneelraad*. Van der Velde stimuleerde een actief toneelleven, waarin Edwin de Vries, Jop Pannekoek, Krijn ter Braak en Karel Eykman debuteerden: hij trad in een traditie die vandaag de dag nog springlevend is.

In 2002 is *bovendien* ontdekt dat Rein van der Velde de *anonieme* columnist was die tussen 1954 en 1968 in het *Algemeen Dagblad* de wekelijkse column *Levende Oudheid* had geschreven. Hij maakte in die vijftien jaar 550 geestrijke stukjes, die de wisselwerking tussen de klassieke oudheid en het heden behandelden. Dat maakt hem postuum tot de pionier van het vak *Klassieke Culturele Vorming* (KCV in schooljargon), dat thans in de bovenbouw van alle gymnasia wordt onderwezen. Niemand wist daarvan tot een overstroming in het huis van de weduwe ervoor zorgde dat uit een natte kast de correspondentie met het *AD* en vier plakboeken met krantenknipsels te voorschijn kwamen.

De initiatiefnemers van dit project denken dat een *selectie* uit de 550 columns zich uitstekend leent voor een *zelfstandige activiteit van de leerlingen*. Drie kwart van die verhalen betreft de etymologie en de mythologie. Voor veel gymnasiale vakken kunnen leerlingen aan het werk: zij kunnen de klassieke verhalen en begrippen omvormen in eigentijds Nederlands, aanknopen bij vergelijkbare mythes in andere culturen en kunnen die activiteiten uitbeelden in tekeningen, muziek en drama. Het nieuwe vak ‘cultuur’ in de onderbouw biedt daarvoor de mogelijkheid. Leerlingen kunnen werken aan een losbladige, zich uitbreidende map bij een te ontwikkelen gymnasium vak ‘mythologie’ in de onderbouw, waaraan vanuit vakken zoals Nederlands, Grieks, Latijn, filosofie, geschiedenis, Klassieke Culturele Vorming, de moderne talen en Algemene Natuurwetenschap wordt bijgedragen. Het project kan een uitstraling hebben naar andere gymnasia en scholen van voortgezet onderwijs. Het moet de opvolger zijn van de lustrumpublicatie *Ex Pluribus Unum* (2004), waarin de leerlingen vanuit een veelvoud van culturele achtergronden meewerkten aan de discussie over de identiteit van een kleurrijk gymnasium in het moderne Rotterdam.

Het project wil tevens een *eerbetoon* zijn aan een classicus die kennelijk een grote bijdrage heeft geleverd aan de herwaardering van de klassieke opleiding voor een breed publiek. Het zal de rol belichten van Van der Velde als vertaler, regisseur en auteur van schooltoneel en de continuïteit tonen van de school als kweekplaats van nationaal acteertalent. Het wil bijdragen aan de schoolgeschiedenis door de rol te onderzoeken van de rector in de democratiseringsstrijd en de opheffingsrage rond het gymnasium van de jaren zeventig. Leerlingen in de bovenbouw kunnen publiceerbare *praktische opdrachten* en *profielwerkstukken* afleveren, daarbij begeleid door de aan dit project deelnemende docenten.

De initiatiefnemers van dit project zijn van plan om een *Symposium* te organiseren over de verschillende invalshoeken van het werk van Rein van der Velde. De bijdragen van vooraanstaande inleiders ‘van buiten’ zullen de kwaliteit van een te maken boek nog verhogen.

Het *project-Van der Velde* zal bestaan uit:

1. Een *Symposium* over Rein van der Velde, waarin zijn rollen als rector, leraar, toneelregisseur en columnist zullen worden belicht.
2. Een project, wellicht in samenwerking met een Rotterdamse ‘vriendschapsschool’, over *mythologie* dat uitmondt in een documentatiemap *van leerlingen* en docenten. Van binnen en buiten de school kan het mythologieproject van Van der Velde, ook met bijdragen vanuit andere culturen dan de Grieks-Romeinse, permanent verrijkt en geactualiseerd worden. Er kan worden ingehaakt op lokale mythes uit landen van herkomst van leerlingen zoals die in het huidige Turkije, Irak, Iran, Palestina of Marokko. De lijn van *Ex Pluribus Unum* wordt voortgezet. Een *jaarkalender* kan een structuur bieden: 52 geselecteerde columns van Van der Velde kunnen door modernisering, omvorming in stijl, artistieke verwerking (tekening, drama) of culturele varianten uitlopen in 52 losbladige katerns van een kalender.
3. Een *intellectueel project van docenten en leerlingen* dat historisch, sociologisch en biografisch van aard is en anderzijds kritische opvattingen bevat van docenten van enkele kernvakken van het huidige gymnasium inzake de uitgangspunten van Van der Velde’s visie op ‘Levende Oudheid’. Dat alles mondt uit, samen met de teksten van het Symposium, in een *boek*.
4. Een geïllustreerde bijdrage aan de toneelgeschiedenis (1950-1970), waarbij gedachten over de heruitgave van hoogtepunten zoals *Erasmus Sprekend* en van oorspronkelijke vertalingen

zoals die van Euripides (*Bakchai; Helena*) aan de orde zijn. Dat maakt deel uit van het intellectuele project, maar is tevens geschikt voor een *zelfstandige publicatie*.

Het *Erasmiaans Gymnasium* heeft een traditie in dergelijke lustrumprojecten. Tijdens drie voorafgaande lustra zijn publicaties geredigeerd door de historicus Leo Molenaar, die nog als projectleider zal optreden om expertise over te dragen. Aan *Ex Pluribus Unum* schreven meer dan vijftig mensen mee, de meesten leerling. Het project over Van der Velde zal wat de docenten betreft minstens gedragen worden door

drs L.J. Bongers (oud-conrector, oud-leraar natuurkunde); mw dr M.J.L. Degenaar (leraar filosofie en biologie); drs P.D.J.W. Dupon (leraar geschiedenis); drs H.B. Kanters (archivaris); dr ir L. Molenaar (uitvoerder); M. van der Velde-Qualm (dansdocente en logopediste, dochter) en dr H.T.M. van Vliet (leraar Nederlands).

De activiteiten van en met de leerlingen vinden plaats in de tweede helft van het cursusjaar 2007-2008. Het Symposium heeft plaats in het najaar van 2008. De publicaties verschijnen in de loop van het cursusjaar 2008-2009.

Uiteindelijk verzorgden Leen Bongers, Bert Kanters en Leo Molenaar de eindredactie.